ननुसर्वात्मकं चेद्ब्रह्मतर्हिसर्वस्यकार्यस्यजन्मादिविकारवत्त्वाद्ब्रह्मणोऽपितत्प्रसंगःस्यादतआह नात्मेति आत्माब्रह्मनजजाननजातः जन्माभावादेव तदनंतरास्तितालक्षणोऽपिविकारोनास्ति नैधतेनवर्धते वृद्ध्यभावादेवविपरिणामोऽपिनिरस्तः कुतः हियस्मात्व्यभिचारिणामागमापायिनांबालयुवादिदेहानांसवनवित् ततत्कालद्रष्टा नह्यवस्थावतांद्रष्टातदवस्थोभवतीत्यर्थः ननुनिरवस्थःकोसावात्माअतआह उपलब्धिमात्रमिति नन्वायातंतर्हिक्षणिकत्वंनेत्याह सर्वत्रेति सर्वत्रदेशेशश्वत्सर्वदाअनपायिअनुवर्तमानम् ननुनीलज्ञानंजातंपीतज्ञानंनष्टमितिप्रतीतेर्नज्ञानस्यानपायित्वमतआह इंद्रियबलेनेति सदेवज्ञानमिंद्रियबलेनविविधंकल्पितम् नीलाद्याकारावृत्तयएवजायंतेनश्यंतिचनज्ञानमितिभावःव्यभिचारिष्वव्यभिचारे दृष्टांतःप्राणोयथेति ॥ ३८ ॥ दृष्टांतंविवृण्वन् इंद्रियादिलयेननिर्विकारात्मोपलब्धिंदर्शयति अंडेष्विति पेशिषुजरायुजेषुतरुषुउद्भिज्जेषुअविनिश्चितेषुस्वेदजेषुउपधावति अनुवर्तते एवंदृष्टांतेनिर्विकारत्वंप्रदर्श्यदार्ष्टांतिकेऽपिदर्शयति कथंतदैवात्मासविकारइवप्रतीयते यद्यदाजागरेइंद्रियग

नात्माजजाननर्मारिष्यतिनैधतेऽसौनक्षीयतेसवनविद्व्यभिचारिणांहि ॥ सर्वत्रशश्वदनपाय्युपलब्धिमात्रं प्राणोयथेंद्रियबलेनविकल्पितंसत् ॥३८॥ अंडेषुपेशिषुतरुष्वविनिश्चितेषुप्राणोहिजीवमुपधावतितत्रतत्र॥ सन्नेयदिंद्रियगणेहमिचप्रसुप्तेकूटस्थआशयमृतेतदनुस्मृतिर्नः॥३९॥ यर्ह्यब्जनाभचरणैषणयोरुभक्त्या चेतोमलानिविधमेद्गुणकर्मजानि ॥ तस्मिन्विशुद्धउपलभ्यतआत्मतत्त्वंसाक्षाद्यथाऽमलदृशोःसवितृप्रकाशः॥ ४० ॥

णः यदाचस्वप्नेतत्संस्कारवानहंकारःयदातुप्रसुप्तंतदातस्मिन्प्रसुप्तेइंद्रियगणेसन्नेलीने अहमिअहंकारेच सन्ने कूटस्थोनिर्विकारएवात्मा कुतःआशयमृतेलिंगशरीरमुपाधिंविनाविकारहेतोरुपाधेरभावादित्यर्थः नन्वहंकारपर्यंतस्यसर्वस्यलयेशून्यमेवावशिष्येततत्कथंतदाकूटस्थआत्माअतआह तदनुस्मृतिर्नः तस्यविशेषज्ञानशून्यस्यसुखात्मनःसुषुप्तिसाक्षिणः स्मृतिर्नोऽस्माकंभवति एतावंतंकालंसुखमहंसुप्तःनकिंचिदवेदिषमितिअतोऽननुभूतस्यास्मरणादस्त्येवसुषुप्तावात्मानुभवःविषयसंबंधाभावात्तुनस्पष्टइतिभावःतथाचश्रुतिः यद्वैतन्नपश्यतिपश्यन्वैतद्रष्टव्यंनपश्यति नहिद्रष्टुर्दृष्टेर्विपरिलोपोविद्यतइति॥ ३९॥ ननुयदिसुषुप्तौकूटस्थात्मानुभवोभवेत् कथंपुनरपिसंसारःस्यात्अविद्यातत्संस्काराणांविद्यमानत्वादितिचेत्कदातर्हितन्निवर्तकोऽनुभवोभवेत्अतआह यर्हीति वित्तैषणादिविहायकेवलमब्जनाभस्यैवचरणेच्छयायाउरुभक्तिस्तयापुमान्चेतसोमलानिविधमेत् नाशयेत् चेतएववाकर्तृस्वगतानिमलानितयाभक्त्याक्षालयेत् तदातस्मिन्विशुद्धेचेतसिसतिसाक्षादव्यवधानेनआत्मतत्त्वमुपलभ्यते अमलयोर्दृशोःसत्योर्यथापूर्वमेवसिद्धःसवितृप्रकाशइति ॥ ४० ॥